

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תשא

(חלק כו שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תשא, ט"ט אדר, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תשא ב

אינה נזכרת כאן; ולפיכך מפרש רש"י, ש"כל המשיחות" – שעליהן מדובר בפסוקים אלו – היו "כמין כ"ף יונית", "חוץ משל מלכים (שא"נה נזכרת בפסוקים אלו) שהן כמין נזר".

אלא שלפי זה עדיין אינו מחזור: הלא הכלל דרש"י על התורה הוא ש(אין חיבורו ספר הלכות, אלא) "אני" לא באתי אלא לפשוטו של מקרא, ואם כן, מאחר שבפסוקים ובפרשיות קודם לכן לא נזכר כלל⁹ אודות משיחת מלכים – מדוע נזקק רש"י בכלל להוסיף ולהודיע כאן "חוץ משל מלכים כו"?

ב. והנה, בנוגע לאופן המשיחה – מצינו דרש"י עסק כבר בכך כמה פעמים בפירושו בפרשה הקודמת (פרשת תצוה):

על הפסוק¹⁰, "ורקיקי מצות משובחים בשמן" כתב רש"י, "אחר אפיתן מושחן כמין כ"ף יונית שהיא עשויה כנו"ן שלנו"; וכן כמה פסוקים לאחרי זה¹¹, בענין משיחת אהרן, כתב רש"י, "אף משיחה זו כמין כ"י (נותן שמן על ראשו ובין ריסי עיניו ומחברן באצבעו)"; ושוב להלן, בפסוק העוסק במשיחת המזבח¹², כתב רש"י, "וכל המשיחות כמין כ"ף יונית".

בפשטות, הטעם (והמקור) לדברי

א. על הפסוקי, "ומשחת בו את אהל מועד גו", פירש רש"י: "ומשחת בו – כל המשיחות כמין כ"ף יונית² חוץ משל מלכים שהן כמין נזר".

מקור פירושו של רש"י בדבר אופני המשיחה הוא בגמרא במסכת הוריות³ ובמסכת כריתות⁴, וזה לשון הגמרא (במסכת הוריות): "מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כ"י, מאי כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא כמין כף יוני⁵".

אולם, למרות זאת רש"י בפירושו שינה מלשון הגמרא בכמה פרטים: (א) נקט "כל המשיחות" – לא רק "משיחת כהנים" כפי שהוא בגמרא, (ב) הקדים "כל המשיחות" לפני "משיחת מלכים", (ג) ויתירה מזו: אפילו לאחר מכן אין רש"י מזכיר את "משיחת מלכים" בבבא (ובתור דין) בפ"ע, כבגמרא, אלא כפרט היוצא מחוץ לכלל של "כל המשיחות" – "חוץ משל מלכים".

אך טעם השינויים מובן בפשטות: רש"י כאן – בפירושו על התורה – מפרש פשוטו של מקרא, והרי פסוקים אלו עוסקים בריבוי משיחות: משיחת המשכן, הארון והכלים⁶, וכן משיחת אהרן ובניו⁷, ומאידך, משיחת מלכים

(1) ל, כו.

(2) כ"ה בפרש"י – בדפוסים שלפנינו. וראה

לקמן סעיף ה ובהנסמן שם.

(3) יב, א.

(4) ה, ב.

(5) כ"ה בהוריות לפנינו. וראה לקמן שם.

(6) ל, כו ואילך.

(7) ל, ל.

(8) בראשית ג, ח. ועד"ז שם, כד. ובכ"מ.

(9) וגם לא לאח"כ בחומש.

(10) תצוה כט, ב.

(11) שם, ז.

(12) כט, לו.

ואילו המשיחה השלישית שבכתוב, משיחת המזבח, אינה סוג משיחה שונה ממשיחת אהרן המופיעה קודם לכן, אלא אף משיחה זו היא (כפי שהקדים רש"י)¹⁸ בשמן המשחה ונועדה כדי „לקדשו”¹⁹.

ולכן מדגיש רש"י ומודיענו במשיחת אהרן דוקא – „אף משיחה זו כו”’: ההדגשה בלשון ריבוי זו – „אף” – היא בעיקר (לא מפני שהנידון כאן הוא משיחת מציאות אחרת – אהרן ולא הרקיקין, אלא) כיון שזהו סוג אחר של משיחה (לגדולה), ומבלי הבט על כך (שהינו סוג משיחה אחר) הרי „אף משיחה זו כמין כו”’.

משא”כ בנוגע למשיחת המזבח בשמן המשחה, שהיא מאותו סוג משיחה כמו משיחת אהרן, אין רש"י צריך להוסיף הבהרה זו, „אף משיחה זו”.

ג. אמנם עדיין צריך להבין: לכאורה פירוש רש"י בנוגע למשיחת רקיקי המצות בפרשת תצוה עומד בסתירה לפירוש רש"י בפרשת ויקרא²⁰:

בפרשת תצוה כתב רש"י בפשטות שמשיחת רקיקי המצות, על אף היותה סוג משיחה אחר, נעשית בכל־זאת באותו אופן שבו נעשות המשיחות בשמן המשחה,

[ועד שגם את אופן משיחת אהרן מדמה רש"י¹¹ למשיחת הרקיקין „אף משיחה זו”]; ועל־דרך־זה להלן¹² סתם

רש"י בפסוק (השני) העוסק במשיחת אהרן „אף משיחה זו כמין כו”’ הוא לפי שהדברים באים בכתוב בהמשך לפסוק הקודם לו, לגבי משיחת רקיקי המצות, שהיתה באופן זה. אבל לפי זה צריך להבין: למה שנה רש"י בפסוק (השלישי) העוסק במשיחת המזבח, וכתב כלל „וכל המשיחות”, במקום לומר את פירוש הכתוב „אף משיחה זו (כמין כו”’ יונת”), בדומה לפירושו על משיחת אהרן שלפני זה?

לכאורה יש לומר בביאור החילוק:

משיחת הרקיקין ומשיחת אהרן הרי הן שני עניני משיחה שונים לגמרי: משיחת רקיקי המצות היא בשמן זית, והיא פרט ממעשי הקרבן¹³; משא”כ משיחת אהרן היא בשמן המשחה¹⁴, והינה אחת מהפעולות שנועדו לפעול בו „וקדשת” . . לכהן¹⁵.

יתר על כן: עצם מובנה של „משיחה” האמורה ב„משיחת משכן וכהנים ומלכים” שונה ממובנה בענין משיחת רקיקין, וכמו שפירש רש"י (בפרשתנו)¹⁶, שהמשיחה האמורה ב„משיחת משכן וכהנים ומלכים” – „מתורגם לשון רבוי . . גדולה”, משא”כ ב„רקיקין משוחין” (וכיוצא בזה) – „לשון ארמית בהן כלשון עברית”¹⁷.

13 כפשטות הכתוב כאן. וראה לקמן בפנים (ובהערה 17). וראה גם פרש"י ויקרא ב, ד (ובפנים סעיף ג).

14 כמפורש גם בכתוב שם.

15 כבפרשתנו ל, ל.

16 ל, כט. וראה פרש"י תצוה כט, כט.

17 ובפשטות אין המשיחה בשביל לפעול קדושת הרקיקין (ובנוגע לזמן קדושתן – ראה

(ע”ד ההלכה) סוטה יד, ב. מנחות ט, א. ית, סע”ב).

ואכ”מ.

18 כט, לו. והוצרך לזה, מכיון שבפסוק אינו

מפורש.

19 לשון הכתוב שם.

20 ב, ד.

וכתב „כל המשיחות כמין כ"ף יונית", ומסתמית לשונו משמע²¹ שבמה שכתב „כל המשיחות" כוונתו (כפשוטו) – לכל המשיחות כולן, ועל-כל-פנים לאלו שאודותן למדנו עד כה במקרא, ובכלל זה משיחת ריקי המצות].

ד. ויובן בהקדים הביאור בשאלה הנ"ל – בנוגע לכל פירושי רש"י הנ"ל: הלוא פירוש רש"י על התורה אינו ספר הלכות; ואם כן אין מחוור – למאי נפקא-מינה בפשוטו של מקרא מהו האופן שבו נעשתה המשיחה?

ואפילו אם נמצא טעם לכך שרש"י הוצרך לפרש עבור „בן חמש למקרא" את אופן המשיחה – עדיין אינו מובן כלל למה נזקק רש"י להאריך ולפרט שהוא „כמין כ"ף יונית" שהיא עשויה כנו"ן שלנו, ולא כתב בקיצור שהמשיחה היא „כנו"ן שלנו"²⁷!

ויתירה מזו: בפירושו להלן, כאשר רש"י חוזר ומבאר שוב את ציור המשיחה, הוא נוקט בכל פעם את הלשון „כמין כ"ף יונית", בלי להזכיר שצורתה „כנו"ן שלנו". ואם כן תמוה: גם אם נניח שהיה לרש"י צורך להודיע כי היה זה „כמין כ"ף יונית", הרי לאחר שכבר השמיענו זאת פעם אחת, היה מתאים ומסתבר שבבואו לבאר שוב להלן את ציור אופן המשיחה – ינקוט

ובניו ומביאים ג' מינים (ל' חלות) – פרש"י תצוה שם; ובפ' ויקרא: קרבן נדבה דכ"א מישראל ומביאים מין א' (כדעת ר"י בתו"כ שם. וכן פסק הרמב"ם שם ה"ח) – ל' חלות (פרש"י ויקרא שם. וראה מפרשי רש"י שם)

– הרי בפשט"מ דפרש"י מסתבר לומר, ד„ריקקי מצות משוחים בשמן" שנאמר בלשון שווה בשתייהם – פירושו אחד. וכמוכן גם מהרא"ם תצוה שם (כנ"ל הערה הקודמת). ועוד. (27) כמו שהקשה במנחה בלולה לפרש"י פ' תצוה שם. ועד"ו הקשה (לכל הפירושים ב"כ"י) בבאר שבע להוריות שם. ומה שתיירצו שבאותיות א"ב שלנו אין דמיון לאותיות אלו ממש – הרי אדרבה מלשון רש"י „שהיא עשויה כנו"ן שלנו" (ולא „עשויה כעין נו"ן שלנו") משמע שדומה לגמרי לנו"ן שלנו.

אולם בפרשת ויקרא, לגבי „ריקקי מצות משוחין בשמן" האמורים בקרבן מנחה, הביא רש"י שתי דעות באופן המשיחה²² – „יש אומרים מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג .. ויש אומרים מושחן כמין כ"ף יונית", והיינו שלפי דעה אחת (והיא הראשונה²³) בפירוש רש"י – אופן משיחת הריקקיין אכן (להיותו סוג משיחה אחר) אינו כמו שאר המשיחות (שבשמן המשחה)²⁴, ודלא כבפרשת תצוה, ששם סתם רש"י כדעה²⁵ אחת²⁶.

(21) מדלא קאמר „וכל המשיחות בו" (שבשמן המשחה) וכיו"ב.

(22) והן כב' הדיעות במנחות עה, א (וראה רא"ם לפרש"י ויקרא שם), משא"כ בתו"כ ויקרא שם – הובאה רק דעת ראב"י * „מושח את הריקקיין כמין כ"ף", ולא דיעה השני'.

(23) אלא שבפסות י"ל ששני הפירושים שקולים, כיון שרש"י מדגיש (ומוסיף ומאריך) וכוללם ביחד „ונחלקו רבותינו במשיחתן" (ראה ס' כלי רש"י קה"ת מלקו"ש חי"ז ע' 253 הערה 26. ושו"ת).

(24) וכן פסק הרמב"ם (הל' מע"ה פ"ג ה"ט) דמושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג. וראה כס"מ ולח"מ שם.

(25) והיא דעת ר"ש בן יהודה במנחות שם (רא"ם לפרש"י תצוה שם), וכדעת ראב"י בתו"כ שם. וכ"ה לסתם משנה מנחות ע"ב.

(26) ואף שב' מנחות אלו חלוקות בכמה ענינים

[בפ' תצוה: קרבן חובה דחינוך כהנים (אהרן

(* וראה קרבן אהרן לתו"כ שם.

— בפירושו הראשון והשלישי הנ"ל שבפרשת תצוה, וכן בפרשתנו ובפרשת ויקרא, הנוסח הוא, "כמין כ"ף יונית". ובפירושו השני הנ"ל (לגבי משיחת אהרן) הלשון היא, "כמין כ"י".

אך בכתב-יד של פירוש רש"י, ועל-דרך זה בדפוס ראשון ושני — יש כמה וכמה שינויים, וברובם שראיתי הגירסא בפרשתנו (ובשני הפירושים האחרונים הנ"ל שבפרשת תצוה ובפרשת ויקרא) היא, "כמין כ"י"³²; ובפירוש הראשון הנ"ל שבפרשת תצוה — "כמין כ"י יונית" (אבל בכמה כתב-יד נתפרש לאחר זה, "פירוש, כמין כ"ף יונית")³³.

והנה, הבנת הדברים בפשטות היא שכוונת הלשון בפירוש רש"י, "כמין כ"י" שוה למשמעותה בגמרא — דהיינו (כפי שפירשו זאת בגמרא גופא לאחר מכן) "כמין כי יוני"³⁴ (כלומר, כצורת האות "כי" בלשון יון)³⁵.

32) אלא שבכמה כתי" שחת"י בפ' תצוה (כט, ז. כט, לו), "כמין כי יונית". ובדפוס שני דפרש"י בתצוה כט, ז (הוא ע"ד פרש"י למשנה מנחות שבהערה הקודמת), "כמין כי בלשון יוני קורין לכ"ף כי" (ועד"ז בא' מכת"י שחת"י). ובדפוס ראשון בפ' ויקרא שם, "כמין כי יונית כזה" (וליתא שם הציור).

33) ובכמה כתי" מסיים, "כמין נון" כפופה שלנו".

34) ראה פ"י הרא"ם שבכל מקום (גם בתצוה כט, ב) מביא מפרש"י, "כמין כ"י" (ואינו מביא שם, לו), ובכל המקומות שמביא זה, מעתיק ל' הגמ' דפי' "כי" הוא, "כ"י יונית".

35) בברלינר בב' מהדורות שלו גורס בכל המקומות (בג' מקומות בפ' תצוה, בפרשתנו וכן בפ' ויקרא), "כמין כ"י" (ורק בהערות שלו בפ' הראשון דפ' תצוה מביא מכת"י שהוכח הלשון "כ"ף יונית", ועוד גירסא כפרש"י שהוכח בריש הערה 31 (ועד"ז מביא בב' מהדורות בפ' ויקרא)). וראה ערוך השלם שם.

במסקנא, שהיה זה כצורת "נו"ן". ובפרט שצורה זו דוקא מובנת וברורה ל"בן חמש למקרא". אך לפועל, בפעם הראשונה בלבד מוסיף רש"י כי היה זה, "כנו"ן שלנו", ומכאן ולהבא, בכל פעם, כותב רק, "כמין כ"ף יונית"!

ה. ויובן לאחרי הביאור והבירור בגירסא הנכונה של תיבות אלו (בנוגע ל"כ"ף יונית") בפירוש רש"י:

במסכת כריתות⁴ (לגבי משיחת כהנים) לשון הגמרא היא: "כמין כי . . כמין כי יוני"; אך במסכת הוריות³ — בגמרות שבידינו הגירסא היא (כנ"ל ס"א): "כמין כ"ף יוני", ורק בגירסת כתב-יד²⁸ (במסכת הוריות) הנוסח הוא — "כי יוני", כבמסכת כריתות. ובמסכת מנחות (לגבי משיחת הרקיקין): במשנה גרסינן²⁹, "כמין כי", ובגמרא³⁰ פירשו על כך — "כמין כי יוני"³¹.

ואולם בפירוש רש"י על התורה מצינו בזה כמה וכמה נוסחאות:

בפירושי רש"י שבחומשים הנדפסים

28) ראה דק"ס שם (וכנראה ה' לפניו רק כתי" אחד דמס' הוריות). אבל ברש"י הוריות שם מסיים, "עד שמגיע לערוף ככ"ף יוני". וראה דק"ס שבכל הדפוסים הישנים דרש"י ליתא הציור של כ"ף יוני.

29) עד, ב.

30) עה, א.

31) אלא שבפרש"י למשנה שם פי', "כמין כי יוניי שבלשונינו קורין לכ"ף שלהן כי, שהי' נוטל מן השמן באצבעו (ועושה) כמין כי יוניי". וברש"י כתי" שם (ועד"ז ברגמ"ה שם): כי אות יונית ועשו'י כמין טי"ת כהפרשת גודל מאצבע. וראה לשון רש"י בכריתות שם וציורו שם. רגמ"ה שם (נדפס שם ז, ב). תוס' מנחות עה, א (ד"ה כמין כי). וראה ע"ד פרטי הדיעות בהגירסא והציור — ערוך השלם ערך כי (הא'). תו"ש מילואים לפ' תצוה (נדפס בסוף כרך כג) ס' כ.

ולפי זה נחסך גם הצורך להרבות כאן בשינויי נוסחאות (וטעויות) המעתיקים כו' (ולומר שהשמיטו או הכניסו את התיבה „יוני“, וכן שתמורת פ"א סופית – שיבצו כאן יו"ד, ושינו ל„כ"י" במקום „כף“).

ו. ועלפי האמור (שבכל הפעמים לשון רש"י היא „כף יונית“) יש לומר, שכוונת רש"י במה שכתב „כמין כ"י“ – כ"ף יונית) היא לא לתאר את ציור האות³⁷ (שכן רובא דעלמא אינו יודע לשון יוני³⁸), כי אם – לבאר שציור ואופן המשיחה יש להם קשר לאות כ"ף שלנו.

והביאור בזה: האברכנאל³⁹ כתב לבאר הטעם שמשחת אהרן היתה „כמין כ"ף יונית“ – שהדבר בא לרמז „שהוא אשר בחר השם לכהן כי הכ"ף היא ראשונה לאותיות כהן“.

37 ולהעיר גם שלרוב הגירסאות הנ"ל (חזן מדפוס שני – תצוה כט, ב; וא' הכתי' שתח"י בתצוה שם ובפ' ויקרא) לא צייר רש"י „כ"י“ כמו בפירושו להוריות וכריתות, וכן בכ"מ ברמב"ם (בפיה"מ כריתות (וראה גם מנחות)* שם. הל' כלי המקדש פ"א ה"ט). וראה בהנסמן בהערה 31 בנוגע פרטי הציורים.
38 אלא שבפעם הא' מוסיף גם בנוגע הציור – כנו"ן שלנו (וכי"ב).
39 לפ' תצוה כט, ז. ועד"ז הוא בפרשתנו – ב„העיקר הוי“ (בפרטי המשיחה).

* בפיה"מ לפנינו במנחות מסיים הרמב"ם „שהיא כן“, אבל ליתא הציור. אבל בהוצאת קאפח שם ישנו הציור, והוא ע"ד הציור שבפיה"מ כריתות לפנינו. ולאידך, בכריתות שם בהוצאת קאפח איתא „כצורה זו“ וליתא הציור. ובהערותיו שם דבכ"י הרמב"ם ה"י כאן ציור ונמוק ולא נכתב אחר במקומו. אך ביתר כתבי יד ובדפוס ישנו צורת כ"ף כפופה כמו שרשם הרמב"ם במנחות.

אלא שלפי זה צריך עיון גדול (על-פי רוב הנוסחאות שבכתבי-היד הנזכרים לעיל – „כמין כ"י“): ומה אם לגמרא לא היה די לומר „כמין כ"י“ סתם, ובכל מקום נתפרש מהי כוונת הציורה „כמין כ"י“ – על-אחת-כמה-וכמה שרש"י בפירושו על התורה, שנועד עבור „בן חמש למקרא“, לא יסתום את לשונו ויאמר „כמין כ"י“ בלבד!

ודוחק לומר שרש"י סמך בכל המקומות הללו (שבהם כתב „כמין כ"י“) על מה שפירש בפעם הראשונה (שהכוונה היא „כמין כי יונית העשויה כנו"ן שלנו“, וכיוצא בזה), אלא בודאי היה לו להוסיף בכל מקום את התיבה (הבודדת) „יונית“ (ולכתוב „כי יונית“) כדי להבהיר שזוהי אות בלשון יוני.

ולכן נ"ל, שבמקומות שבהם מצינו בפירוש רש"י על התורה את הגירסא „כמין כ"י“ – הרי התיבה „כ"י“ (אינה העתקת לשון הגמרא, ששם פירושה הוא – אות ששמה „כ"י“, אלא) היא ראשית-יבות, וצריך לגרוס כבדפוסים שלנו „כמין כ"י“³⁵ (עם סימן „גרשיים“ – המורה על ראשית-יבות), דהיינו: „כ"ף יונית“ (וכמו שפירש רש"י בפירושו הראשון בפרשת תצוה)³⁶.

[בפשטות נראה לפרש שהגרשיים על תיבת „כ"י“ באים לציין שזהו שם של אות, אך על-פי הנ"ל, ובהקדמת היסוד שרש"י לא בא לסתום אלא לפרש, נ"ל שהגרשיים הם בפשטות – סימן של ראשית-יבות, כנ"ל].

36 במנחה כלולה תצוה שם הביא מפרש"י „כמין כי כ"ף יונית“.

שהכתוב מכנה את התפילין בשם ותואר המורכב מתיבות בשתי שפות שונות⁴².

ז. אמנם, לכאורה ביאור זה אינו מתקבל, כי את פירושו זה – שהמשיחה היא „כמין כ"ף יונית” – הביא רש"י לא רק במשיחת אהרן – כהן, אלא אף במשיחת המשכן וכליו; ויתירה מזו: הפעם הראשונה שבה כתב זאת רש"י היא (כנ"ל) דוקא במשיחת ריקיין (ואילו לגבי משיחת אהרן כתב (כנ"ל) בלשון „אף משיחה זו כמין כ"ף”) – ואם כן, מאחר שבמקומות אלו אין מדובר בכהן, איך אפשר לנקוט בהבנת פירוש רש"י, שכשנקט הלשון שהמשיחה היא „כמין כ"ף יונית” כוונתו היא – בתור ראש התיבה כהן?

ויש לומר שבכך שרש"י מבאר בכל המשיחות שהן היו „כמין כ"ף יונית” (וכפי שאף הדגיש בפירושו בפרשת תצוה (וכן בפרשתנו) „כל המשיחות כמין כ"ף יונית”⁴³) – כוונתו להשמיענו שגדר המשיחה בכל

(42) ולהעיר גם ממ"ש יגר שהדואת (ויצא לא, מז ובפרש"י שם). וראה גם פרש"י וישלח לג, יט (בשם „אר"ע”); ויחי נ, ה „ומדרשו . . אר"ע”). מקץ מא, מג: רך בל' ארמי מלך. וראה גם פרש"י לאח"ז (קדושים כ, יד – מסנהדרין עו, ב): אתה את אחת מהן ולשון יוני הוא. ועוד.
– ולהעיר מארבעה שמות דהרמון (דברים ג, ט ובפרש"י).

(43) אלא שבפרשתנו שמדובר בפרשת שמן המשחה מסתבר שב„כל המשיחות” כוונתו להמשיחות שבפרשה זו – שבשמן המשחה. משא"כ בפ' תצוה (כט, לו) אף שגם שם מקדים רש"י „בשמן המשחה”, הרי מסתימת לשון רש"י „וכל המשיחות” משמע שכוונתו גם למשיחת הרקיקין, כנ"ל הערה 21.

ויש לומר: אף רש"י (ואדרבה – לפני זמנו של האברבנאל) נוקט בביאור זה, שטעם המשיחה „כמין כ"ף יונית” הוא לפי שהכ"ף היא האות הראשונה בתיבת „כהן”.

ואין להקשות – איך יתכן לומר (בפשוטו של מקרא), שרש"י בדבריו יכוון (א) לענין של ראשי-תיבות (ב) ועוד באופן שהראשי-תיבות (כלומר, האות הראשונה של תיבה בלשון הקודש) באה בכלל בצורת אות בלשון יונית! (ג) ואת כל הענין אין רש"י מודיע בפירושו, אלא הוא סומך על כך שלומד הכתובים (ובכלל זה „בן חמש למקרא”) יבין זאת בעצמו!

– כי רש"י השמיענו כבר לעיל בפירושו (בפרשת בראשית⁴⁰) אשר (גם בפשוטו של מקרא) נוקט הכתוב בראשי-תיבות: רש"י מפרש שם את תיבת „שמים” בכמה אופני ראשי-תיבות („שא מים, שם מים, אש ומים”), והוא מפרש זאת בפשוטו של מקרא (ובלי להקדים שדברים אלו הנם „מדרשי אגדה”), ואם כן, הלומד יודע שאות במקרא יכולה להתפרש כראשי-תיבות. ולכן, כאשר רש"י מבאר שענין פלוני קשור לאות מסוימת – מובן שיתכן שיש לכך משמעות בראשי-תיבות.

וכמו כן אין כלל קושי לומר שהכתוב יתייחס לאות שאינה בלשון הקודש – שהרי גם זאת כבר לימדנו רש"י בפירושו⁴¹: את התיבה „ולטוטפות” פירש רש"י „טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים”, היינו

(40) א, ח.

(41) ט"פ בא.

משא"כ בפרשת ויקרא הביא שתי דעות בדבר –

כי על-פי פשוטו של מקרא אלו הם שני ענינים נבדלים:

בפרשת תצוה, כאשר מדובר על המילואים, גם משיחת הרקיקים היא חלק מענין המילואים, היוצר ופועל את קדושת כהונת אהרן (כנ"ל), וממילא המשיחה היא „כמין כ"ף יונית“.

משא"כ בפרשת ויקרא, ששם מדובר על קרבן מנחה מאפה תנור – אין לכך כל שייכות לענין הכהונה, ואין זה אלא פרט סתמי במעשה הקרבן, ועל כן, בפשוטו של מקרא, יש נתינת מקום לשתי הדעות, ויתר על כן – שקולות הן⁴⁶.

ט. אלא שעדיין נותר הענין בלתי מחוור – בקשר למשיחת המשכן וכליו: וכי איזו שייכות מיוחדת יש בין משיחות אלו (על-ידי הראשית-יבות „כ"ף יונית“, כנ"ל) „לכהן“⁴⁷?

ויש להסביר בזה: לשיטת רש"י, כ"ף יונית איננה (דוקא) ראש התיבה „כהן“ (כשם התואר המתייחס לאהרן ובניו בלבד, כפי שמשמע מפשטות לשון האברבנאל), אלא, כנ"ל – ראש התיבה הכללית „כהונה“, היינו שירות הכהונה. הוי אומר: גם משיחת אהרן ובניו אין ענינה (רק) שע"ז הם נעשים כהנים, כי אם (בלשון הפסוק) „וקדשת אותם לכהן לך“, היינו שהמשיחה פועלת את

⁴⁶ ראה לעיל הערה 23.

⁴⁷ כי דוחק לומר שהוא רק בשביל זה שהכהנים היו משרתים במשכן, ולכן מושחין גם את המשכן והכלים „כמין כ"ף יונית“ – ר"ת כהונה.

מקומות אלו קשור לענין הכהונה (ולא – לכהן).

ח. והביאור בזה:

רקיקי המצות (שבפרשת תצוה) היו בין קרבנות המילואים, שענינם הוא (כדברי הכתוב שם): „וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן לך לקח גו' ולחם גו' ורקיקי מצות משוחים בשמן גו'“, היינו שעל-ידי קרבנות המילואים „נתמלאו ידיהם (של אהרן ובניו) ונתקדשו לכהונה“⁴⁵. ולכן הדגיש רש"י שמשחת הרקיקין היתה „כמין כ"ף יונית“, שכן גדר המשיחה הוא – בתור ענין של מילואים הפועל „לקדש אותם לכהן לך“.

פירוש: משיחת הרקיקין דהמילואים לא היתה רק אחת מן העשיות המכשירות את רקיקי המצות להיות ראויים לקרבן (כנ"ל ס"ב), אלא המשיחה גופא היא חלק מענין המילואים, הפועל את הפעולה האמורה, „לקדש אותם לכהן לך“⁴⁶.

ובזה מיושב בפשטות הטעם לכך שבפרשת תצוה סתם רש"י כדעה שאת רקיקי המצות משחו כמין כ"ף יונית,

(44) כט, א.

(45) פרש"י שם, לג. והוא ע"י איל ולחם הללו (כפרש"י שם).

(46) ועפ"ז צ"ל, שלשון רש"י במשיחת אהרן „ראש משיחה זו כמין כ"ף“ (ראה לעיל ס"ב) – הוא לא משום שיש חיזוק (בתוכן) בזה שגם משיחת אהרן היא „כמין כ"ף“, אלא מפני שהמדובר במשיחה אחרת (לא משיחת רקיקין אלא משיחת אהרן). או י"ל (בדוחק עכ"פ) שבא להדגיש ההשוואה בין משיחת הרקיקין ומשיחת אהרן (שבשניהם תוכן משותף – „אף משיחה זו כו'“), ולהשמיענו שגם משיחת הרקיקין (שלפנ"ז) היא מפני שייכותם לענין הכהונה, ככפנים.

הקדושה המכניסה אותם לכלל השררה⁴⁸ והשירות (והעבודה⁴⁹) של הכהונה⁵⁰.

ועפ"ז מובנת השייכות בין משיחת המשכן וכליו ל"כ"ף יונית" – ראשי-תיבות (כהן) כהונה: כשם שמשיחת אהרן ובניו מקדשת אותם להיות ראויים לשירות ועבודה, כך גם באשר למשכן וכליו – שעל-ידי משיחת המשכן וכליו חלה בהם קדושה העושה אותם ראויים לכך שהעבודה והשירות ייעשו בהם (ובאמצעותם)⁵¹.

(48) ראה פרש"י שמות ב, טז (ובת"א). יתרו יט, וא"ו.

(49) ראה פרש"י תצוה כח, ג. מפרשי רש"י שם.

(50) משא"כ כהן סתם – שלכן לא הוצרך רש"י לפרש שם (לך יד, יח. ובפרש"י שם יד, כ ד"ה ויתן). וראה לקו"ש ח"ו ע' 171 ואילך.

(51) אלא שבכל א' כדאית לי: משיחת המשכן בכדי שיהא ראוי לעבודה בו, ומשיחת הכלים "מקדשתם להיות קדש קדשים ומה היא קדושתם כל הנוגע גו' כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף כו" (פרש"י פרשתנו ל, כט).

ומה שרש"י מסיים שם "כל משיחת משכן וכהנים ומלכים מתורגם לשון רבוי לפי שאין צורך משיחתו אלא לגדולה" – אין הכוונה לשלול הקדושה שנעשה במשיחתו, אלא לשלול משיחת ריקקין* כהמשך לשון רש"י. ותפס לשון המתאים לכולם דמשכן כהנים ומלכים. וראה לקמן בפנים.

(* ועי' הנ"ל בפנים י"ל דזה שכתב רש"י "ושאר משיחות כגון ריקקין ומשוחין . . . לשון ארמית בהן כלשון עברית" – הכוונה למשיחת הרקיקין דלהלן פ' ויקרא (ב, ד) ופ' צו (ז, יב) ועוד, ולא משיחת הרקיקין של המילואים דפ' תצוה. ולכן מוסיף רש"י וראשית שמינים ימשוחו (עמוס ו, ז). אבל צ"ע דטו"ס גם בריקקין דמילואים לשון ארמית (בת"א) הוא כלשון עברית.

245 י. ועל-פי כל הנ"ל תתיישב גם לשון רש"י בפרשתנו – "כל המשיחות כמין כ"ף יונית חוץ משל מלכים שהם כמין נזר":

הבאת הכלל "כל המשיחות כמין כ"ף יונית" על-ידי רש"י – אף שפירושו על התורה אינו ספר הלכות – היא לפי שבכך מודגש ומובן ששמן המשחה – "שמן משחת ודש יהיה"⁵², היינו שמכח המשיחה חל בו ענין הקדושה. והיכן מצאנו שזהו גדרו של שמן המשחה? הנה על כך מבאר רש"י כי "כל המשיחות (בשמן המשחה) כמין כ"ף יונית", המורה – כנ"ל – שמכח זה חלה הקדושה העושה את הדבר ראוי לשירות (כהונה).

וכראיה והוכחה לענין הנ"ל, שאופן המשיחה ("כמין כ"ף יונית") נוגע למכוון ולפעולה של המשיחה – הכהונה – מוסיף רש"י ראיה: משיחה זו אינה קיימת בדבר שאינו כהונה, "חוץ משל מלכים שהן כמין נזר", כלומר, במשיחת מלכים – שהיא משיחה שאינה קשורה לכהונה – אין המשיחה נעשית "כמין כ"ף יונית" (אלא באופן המתאים לגדר המלכות – "כמין נזר"⁵³).

ובפשטות יותר יש לומר: בפירושי רש"י על הפסוקים שבפרשתנו נזכר כמה פעמים (נוסף לפעם הנ"ל) על-דבר משיחת מלכים⁵⁴, אע"פ שבאותם פסוקים אין מדובר כלל אודות מלך.

(52) פרשתנו ל, כה. ועד"ז שם, לא-לב.

(53) ראה גם אברבנאל (שהובא לעיל הערה 39).

(54) ל, כט. שם, לג. ולהעיר מפרש"י תצוה כט, כט: שיש משיחה שהיא לשון שררה כו'.

יא. מ"ינה של תורה" בפירושו רש"י זה:

לכאורה אינו מחזור: אמת אמנם שיתכן שהכתוב ישתמש גם באות בלשון יוונית כראשית-יבות לתיבה בלשון הקודש, כנ"ל; אבל מאי טעמא לשימוש בלשון יוונית בענין דידן דוקא?

והביאור (הפנימי) בזה: ידוע⁵⁹ הפירוש הפנימי במאמר חז"ל⁶⁰ שה"יונים" .. טמאו כל השמנים שבהיכל" – שהשמנים שבהיכל רומזים לחכמה דקדושה (כי שמן הוא בחינת חכמה⁶¹), וה"יונים" – שענינם חכמה דלעומת-זה – הם המנגדים לחכמה דקדושה ומכניסים "טומאה" רחמנא ליציל ל"שמן שבהיכל".

וביטול קליפת יון הוא על-ידי "פך השמן" החתום, "בחותמו של כהן

וטעם הדבר: מאחר שהפרשה כאן היא פרשת עשיית שמן המשחה "לדורותיכם"⁵⁵, והרי "לדורות" היה שמן המשחה משמש גם למשיחת מלכים⁵⁶ – על כן צריך לומר שבפסוקים כאן נרמזים על-כל-פנים גם ענינים הקשורים למשיחת מלכים, ולפיכך הזכיר רש"י בפירושו כאן כמה פעמים על-דבר משיחת מלכים⁵⁷.

ועל-דרך-זה לגבי פירוש רש"י ידן: כיון שרש"י נחית כאן להודיענו ש"כל המשיחות כמין כ"ף יוונית", כדי לבאר ולהדגיש שאופן המשיחה נעשה בהתאם לפעולת המשיחה – הרי הוא מצרף לכאן גם את ביאורו באשר למשיחת מלכים, שאף היא נעשית באופן המתאים לגדר המלכות: "חוץ משל מלכים שהן כמין נזר", וכנ"ל⁵⁸.

246

(55) ל. לא. וכן מפורש שם (ל-ב-לג): על בשר אדם לא ייסך . . ואשר יתן ממנו על זר.

(56) אף שבחומש לא נאמר אודות משיחת מלכים, הרי הבן חמש למקרא ילמוד זה בנביאים (ש"א טז, א. ובכ"מ) לפני שיגיע לבן עשר למשנה, ובפרט שיתכן שגם בלמדו פ' זו כבר יודע הבן חמש למקרא ממה ששמע מסיפורי תנ"ך אודות משיחת דוד ושלמה, וכמדובר כמ"פ שלפעמים צריך רש"י לתרץ דבר שהבן חמש יודע בלאה"כ. ובפרט לאחר שילמד פרש"י תצוה הני"ל הערה 54. ולהעיר ג"כ שכבר למד הבן חמש בפרש"י (וישלח לג, יד. ויחי מט, י"א. שמות ד, כד) ע"ד מלך המשיח (נוסף על מה ששמע כו'), והרי משיח נק' ע"ש המשיחה.

(57) גם י"ל: רש"י הוצרך להביא ע"ד משיחת מלכים בפסוק לג, "ואשר יתן ממנו על זר" לשלול הפירוש (הראב"ע. וראה גם רמב"ן) דור כולל גם מלכים. ובמילא מביא ע"ד משיחת מלכים גם בפסוקים שלפניו.

(58) ועפ"ז י"ל דלפרש"י גם משיחת מלכים נכללת בפ' שמן המשחה, וממצות עשייתו היא גם

בשביל משיחת מלכים*. ולהעיר מלשון הרמב"ם בפיה"מ ריש כריתות: "ואין מושחין בו אלא כהנים גדולים בלבד . . ומלכי בית דוד בלבד מותר למשחם בשמן המשחה". ובסה"צ (מ"ע לה): שמן כו' מוכן למשוח בו כה"ג כו' וממנו ימשחו קצת המלכים. ועד"ז בחינוך מצוה קז. ומשמע קצת שבעיקר הוא בשביל משיחת כהנים. אבל ראה לשון הרמב"ם הל' כלי המקדש רפ"א ושם ה"ז. ואכ"מ.

(59) תו"א מא, א. שם, ג (וראה גם שם לד, א). שערי אורה ד"ה כתיב כי אתה נרי פט"ז ואילך. ובכ"מ.

(60) שבת כא, ב.

(61) מאו"א בערכו. תו"א כא, ב. לט, א. ובכ"מ. וראה מנחות פה, ב: מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצו"י בהן.

(* להעיר מפרש"י תרומה (כה, ו) בפ"י, בשמים לשמן המשחה" – שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן לקדשו", ולא הזכיר משיחת הכהנים.

יב. על-פי ביאור זה יובן גם הטעם הפנימי לכך שהדבר נעשה, כמין כ"ף יונית" דוקא – שכן האות כ"ף רומזת לספירת הכתר (כידוע⁶⁵), והכח לבירור לשון יונית והפיכתה – שרשו (כנ"ל) בבחינה שלמעלה מהשתלשלות (כתר).

וענין זה – ש"שמן משחת קדש" הוא המברר את הלשון היונית – יהיה בגלוי בשלימות לעתיד לבא, כאשר יתבררו גם בחינות כח"ב [כתר-זחמה-בינה] דקליפה⁶⁶.

וכמרומו גם בכך ששמן המשחה נעשה, "לדורותיכם"⁶⁷, ובכלל זה "לעתיד לבוא", "עולמית"⁶⁸, ועוד זאת – באופן ש"כולו קיים לעתיד לבא"⁶⁹, כי תוכן הענין של שמן המשחה יתחולל ויתקיים בשלימותו ובכולו "לעתיד לבא".

(משיחת ש"פ תשא תשנ"א)

גדול": "פך השמן" קאי על בחינת "שמן משחת קדש"⁶², היינו דרגת "קדש" שלמעלה מן (החכמה ו) העולם, למעלה מסדר ההשתלשלות⁶³, ולכן, לא זו בלבד שקליפת יון אינה יכולה לנצח שמן זה, אלא אדרבה – השמן משחת קדש" מנצח ומבטל את קליפת יון לגמרי.

וזהו גם הטעם לכך שהמשיחה בשמן המשחה היא, "כמין כ"ף יונית" – לרמז ששמן המשחה נותן את הכח לביטול קליפת יון, כך שלא זו בלבד ש"יון" אינה מנגדת עוד לקדושה, כי אם אדרבה – "לשון יונית" עצמה מתהפכת לקדושה, ומשרתת את הקדושה – כ"ף יונית מתארת וקובעת את אופן המשיחה, היינו המשכת הקדושה, כנ"ל. ויתירה מזו – הקדמת רפואה (– המשיחה) למכה (– גזירות מלכות יון הרשעה). ואף יתר על כן: "יפת אלקים ליפת . . . יהא באהלי שם" – כתיבת לשון (ואותיות) יון, שהיא לשון מובחרת, ראויה להיות בספרי קדושה של בני ישראל⁶⁴.

247

62) שערי אורה שם פי"ז. בתניא פנ"ג (עה, א) "בחכמה הנק' שמן משחת קודש". אבל ראה לקו"ת נשא (כב, ד) דשמן הוא בחי' חכמה ומביא מפ"י הרמ"ז דשמן המשחה הוא מנוו"ס. וראה גם לקו"ת בהעלותך לא, רע"א. קרח נד, ד. ובכ"מ. 63) ראה ש"א שם שהוא בחי' שמן הטוב על הראש דכה"ג שלמעלה מאור החכמה, ששם אין החיצונים יכולים להגיע (ועייג"כ בתו"א במקומות שבהערה 59 ע"ד מדריגת כה"ג), משא"כ "שמן קדש" סתם (ראה שם פט"ז). 64) מגלה ט, ב (וברש"י שם). וברוש"י שם פ"א

ה"ט: בדקו ומצאו שאין התורה יכולה להתרגם כל צורכה אלא יונית. ולכמה מפרשים (ראה תו"ש חי"ז במילואים סכ"ג אות ט. וש"נ) בהמשך שם שקילסו עקילס הגר היינו תרגומו ליונית.

65) לקו"ת שה"ש לה, סע"ג. ובכ"מ (ראה ס' הערכים חב"ד מערכת אותיות ערך אותיות התורה – כ"ף (סעיף ב) ונ"ו).

66) ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב לאדהאמ"צ (קה"ת תשל"ו. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א בתחלת).

67) פרשתנו ל, לא.

68) בשלח טו, יזיח ובפרש"י.

69) פרש"י פרשתנו שם. ועיינ פרש"י בהעלותך יא, יז.

